

Tordas Értékei

Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület lapja
2007. június • honlap: www.tordas-ert.hu • e-mail: info@tordas-ert.hu • I. Évfolyam 3. szám

2007. • 12. ORBÁN NAP

Milyen jó is összejönni az ismerősökkel! Nem kapcsol ki a gondok áradatából úgy semmi, mint amikor leülhettek egy kis traccspartira a barátaimmal. Azt látom így van ez a hegyi gazdák esetében is. Szívesen látogatják egymás pincéit, beszélnek meg a világ dolgait, na, és a jó bor készítésének receptjét.

Amikor az első Orbán nap ötlete megszületett Bedi Feri bácsi fejében, a hegyi gazdák közötti jó kapcsolat kialakítása volt az elképzelés alapja. A közös borozgatások alkalmával jöttek az ötletek:

Fel kellene újítani a hegybíróság intézményét. Lett is eredménye! Út épült a hegyig, kiépült a villanyvezeték.

Legyen borverseny, ez nagy kihívás volt minden gazda számára. "Világszám" ahogy egymást ugratják az eredmény kihirdetése után. A pincék falaira kikerülnek a becses oklevelek. Van mivel büszkélkedni, a tordasi bor jó.

A kezdeti időkben sátrakat állítottak, babgulyás főtt a kondérban, a mulatsághoz zene is dukált, estig lehetett hallani a jókedvű mulatozást. Sajnos, a közös kondér, a zene elmaradt.

A hegyiek inkább kisebb társaságokra szakadtak, és úgy mulatoznak. Majd minden pincénél rotyog a bográcsban a vendégváró. Nem semmi végig enni, végig kortyolgatni a sok finomságot a pincesoron. És milyen üdítő másnap töltött káposztával gyógyítgatni a bendőt.

JELFA-ÉLETJEL-ÉLETFA

A
POKOLBAN
GYÖKEREDZVE
TÖRZSEM FÖLDBE RAGADT
DE
KARJAIMAT FÖLEMELVE
SZÉLNEKERESZTETT RÓT LEVELEKBE
ÉGBEKIÁLTOM A BÁNATOMAT - A BŰNEI-
MET - AZ ÉLETEMET
S
FÉSZKEM MADARÁT
KAVARGÓ HOLLÓK - KÁROGÓ VARJAK -
FELLEGMADARÁT
ÉBEN-FEKETE - HADÁT
A MENNYBE RÖPTETTEM
ENNYI AZ ÉN ÖRÖKÉLETEM

SZÍVESEN LÁTJUK-E ŐKET...ÚJRA?

Mindig irigyeltem azokat az erdész-vadász kollégákat, akiknek a lakóhelye közelében, "uram bocsá..." a vadászterületükön elterjedt volt az üregi nyúl.

Valamikor a '70-es években, amikor az erdőgazdasághoz kerültem fiatal technikusként, nekem nem adatott meg ez a szerencse, ugyanis ebben az időben Soponyán "teljesítettem szolgálatot", mert ugye abban az időben ezt így mondták. Mégis jó sorsom úgy hozta, hogy az akkori, sajnos már csak néhai fővadász, legényember lévén elég sok szabad estével rendelkezett, és én hozzásegődve, számtalan alkalommal mentem vele területet ellenőrizni és persze vadászni. Így jutottam el a jelenlegi lakóközösségem területére. Az "eljutás" mind sűrűbbé vált, és lassan-lassan beleszerettem ebbe a környékbe, a tájba, a növényekbe, állatokba, emberekbe.

Na, de vissza az eredeti gondolathoz! Az Erdőgazdaság területén egyedül itt élt nagy számban számomra is elérhető vadászati lehetőséget kínálva az üregi nyúl vagy vadászberkekben a "kinigli". Mi, mármint a fővadász és én havi 3-4 alkalommal is "feljöttünk Martonba", amely természetesen Tordas és Gyúró határterületét jelentette, csak ez a rész akkor még Martonvásár kerület néven volt nyilvántartva az Erdőgazdaságnál.

Már első személyes találkozásom során megkedveltem ezt az éber, fürgé kis állatkát, de amikor a húsa kiszorította a bográcsból a krumplit, még jobban a szívemhez nőtt.

Abban az időben nem lévén vadászati idénye, egész évben lehetett lőni, befogni, csapdázni. Éltek is, főleg e két utóbbi lehetőséggel jó néhányan azok is, akik nem rendelkeztek vadászati engedéllyel.

Ez a fürgé kis nyuszi, ami egyébként a házi nyúl őse, nagy számban élt ezen a területen. Biztos vagyok benne, hogy nemcsak én emlékszem rájuk, finom húsuikra, rágásukkal okozott kártételükre. A mi nyúlunk sokak öröme, sokak bosszúságára nagy számban élt a környékünkön. Aki járja az erdőt-mező, újra találkozhat velük, egyre több helyen, egyre több egyeddel. Nekik is megvan az emberen kívül számos szárnyas és szőrmés kártevő ellensége mellett a maguk betegsége, amely időről időre visszaszorítja az állomány létszámát, de ahol már egyszer otthon érezte magát, biztos vagyok benne, hogy ismét örülhetünk neki, és az elején megfogalmazott mondat úgy fog hangzani, hogy **szívesen látjuk őket újra!**

Irigyeljenek a fiatal kollégák ezentúl engem!

(Varga Ferenc)

- KÁRTYA, VÁR??? -

Világ életemben nagy játékos hírében állottam, kezdetekben bele mentem minden adandó partiba nem nézve, hogy ki van velem és ki ellenem. Szilaj mestereim fortélyaival hatalmas vereségeket mértem a meggondolatlanokra, akik asztalhoz ültek velem. Megtanultam a gyors megnyitásokat és a blöffölt visszavonulásokat. Olyan szintre fejlesztettem technikámat, hogy rettegtem tőlem minden zslugás. Gyengébb játékosok helyett, megfelelő ellenszolgáltatásért játszmákat vállaltam. Beleuntam az állandó ellenfél keresgélésbe, így törzsasztalt foglaltam, egy kellemes, frekvenciát, szélcsendes helyen. Szép nagy asztal volt, az összes paklim minden lapja kényelmesen elfért rajta. A környezetemben lévő asztaltársaságok befogadtak, néha még ki is segítettek, ha páros, vagy csapatjátéka került a sor. Itt vártam a bátor jelentkezőket, akik kockáztatni merik javaikat ellenemben. Jöttek is! Jöttek minden felől,

de én úgy megszoktam a könnyen besöpört győzelmek édes ízét, hogy nem tudtam mit kezdeni a messziről jött játékosok friss modorával. Kedvenc műsorom volt a "Játék tatárok nélkül", de ezt sem nézhettem sokáig, aztán többször fél hold-ra vertek. Amilyen becses büszkeséggel tudtam nyerni, olyan rosszul viseltem a sorozatos vereségeket. Sok megalázóan fájdalmas parti után felcsillant egy akkoriban induló bajnokság, amit Szarajevóban hirdettek meg, világra szóló viadalnak látszott. Mondták is, a közelemben ülők, hogy botorság lenne, nem beszállni. Az én tudásommal, tapasztalatommal és az ő támogatásukkal nagyot szakíthatunk. Ahogy az lenni szokott leültem játszani, sokat tettem fel, talán többet is mint kellett volna. Vitt a többiek lelkesedése és a saját kapzsiságom, vágytam, akartam, hogy végre én állhassak fel a lapoktól tele zsebbel. Főlényesen, lesajnáló mosollyal végigmérni partnereim arcát, ahogy épp a tulaj-

donomba vándorolt értékeiket siratják. A szerencse itt is elhagyott, az addigra, már levitézlett, karcos politúrú asztalomból szakították ki jussukat az ellenem diadalmaskodók. Rossz szövetségesek csapatában, rossz lapokkal, helytelen taktikával játszottam, tehát vesztettem. Mindent tudtam a kártyáról, csak azt nem, hogy hogyan dolgozzam fel azt a diadalt, aminek elszenvedőjévé váltam. Sokáig csak ez járt a fejemben, még a megmaradt kártyáimba is belevéstem sérelmeim hosszú sorait. Hergeltem magamat az újabb nagy megméretetésre. Tudtam, hogy eljön a nap, amikor elégtételt vehetek, összeácsolhatom régi asztalom deszkáit. Így is lett, elérkezett a nagy parti ideje, nekem ismét szóltak, hogy a környék már lapcsattogástól hangozik. Nem nekem osztottak először, de örömmel fogadtam meghívómat a régi csapatba. Vérben forgó szemekkel éjjelen át játszottunk. A zslugás hevében észre sem vettem, hogy "barátaim" meg-

kurtították a lapjaimat, csak a nekik tetsző színű kártyákkal folytathattam. Mondanom sem kell, hogy ezt a világjátszmát is elbuktam. Nem csak a zsebeimben, de a kártyásbecsületemben is megtépázva térdeltem az asztal mellett. Hosszú idő telt el azóta, és még mindig nem tudom felfogni, hogy akkor, régen nem nekem állt az osztó, nem én vethettem rá magam a máséra, nem én bitorolhattam -kártyás szabály szerint teljesen jogosan - a kiesett játékosét. Még a második játszmában, a nagy visszavágón sem tudtam elégtételt venni önnön nagyképűségemen.

Csak óbégatok, siratom a múltat, mérgezem vele a jövőt, néha kézbe veszem a foghíjas paklit, eljátszom az ötlettel, hogy mi lenne, ha még az én nagy törzsasztalomnál oszthatnám az ászt. Ilyenkor kellene észbe kapnom, hogy a megmaradtaknak örüljek és ne az elpazaroltakon keseregjek, és soha, de soha többé ne játsszak!

(bedi)

ÉRTÉKEINK, EMLÉKEINK SAJNOVICS KASTÉLY III.

(Sajnovics - Nagy - Palocsay Horváth - Salamon - Battyhány - (Perlmutter) - Dreher - Hardy-Dreher kastély)

A boros pince

Az uradalom szőlőjében termett bor kezelésére, tárolására szolgált. Tőle nyugati irányban mintegy 150 m-re volt az lakóház, amelyben a pincemester lakott, élt családjával. A köznyelvben "Cifra pince" néven ismert (az elnevezés eredete ismeretlen) boros pince 45 m² nagyságú présházzal és két részből álló terméskőből kirakott pincéből állt. A pince a későbbi útalakítás és telekkimérés miatt az út alá került, és talán ennek okaként a hátsó része 1994-ben beomlott, majd betemetésre került. Az önkormányzat, pénzügyi lehetőségei a felújításra nem lévén, a pincét eladta Botta Gergely tordasi lakosnak. Az adásvételi szerződésben azonban kikötötte a pince és présház eredeti állapotában való felújítását és a folyamatos állagmegóvását, egyben rendeletében védetté is nyilvánította.

Jelenleg teljes felújítását végzi az új tulajdonos, a tervekben meghatározott és engedélyezett formában, megtartva a pince stílusbeli jegyeit.

A magtár

A kastélyhoz tartozó gazdasági épületként épült, mégis rendkívül díszes, stílusában a kastélyhoz igazodó. Az épület a XVIII században épült, ma is látható romantikus záró homlokzati formaelemeit 1875-76 tájékán kapta. A magtár 957 m².es területen áll, beépített alapterülete: 365,7 m², szintterület: 1128 m², épületmagasság: 8,80 m.

Alapozás a körítő falak alatt téglából, illetve kőből készült, két méteres mélységű alsó síkkal. A pillérek alatt 1,6 m mélységűek és téglából falazottak. A téglalapokra betonból készült süllyesztett lábazatot helyeztek, és erről indították az épület belső faszervezetét. A körítő falakon belül minden fából készült.

Az épület téglalap alaprajzú, a határoló falak 64-71 cm vastagok és téglából falazottak. A körítő falak 8 méter magasak, az így adott belső tere négy szintre osztották. Az alsó három szinten két oszlopsorral hárommenetes tereket alakítottak. Az egyes szintek között egyenes karú falépcsőkön lehet közlekedni.

Az épületen a hosszfalak közepén, egymással szemben két egyforma íveszáradékú kétszárnyú ajtó van. Ezek két oldalán háromszor három, felettük két-két, a büttükön kétszer hat kicsi, fekvő ablak van, vakolatkerettel, vas spalettával. A sarkok az emelettől felfelé téglapillérrel armírozottak, ezek a tető fölé nyúlnak, és kéményszerű, díszesen faragott kő elemekkel zárulnak. Ilyen elem zárja a negyvenöt fokos orom csúcsait is. Az oromfalak padlásszinti ikerablakai íves záródásúak, és nyithatóak. Az ikerablakokra profilos, íves vakolatkeretet szerkesztettek, míg a verébdeszka alá profilos párkányzatot és vakolt ívsort helyeztek.

(Érdekesség, hogy a Veszprémi püspökség 1753-as összeírása szerint a tordasi katolikusoknak az uradalmi magtárhoz épített vályog épület szolgált templomul.)

A magtárt eredeti funkciójának megfelelően használták 2002-ig. A II. világháború után a helyi termelősövetkezet tulajdonába került, majd 1990-ben a termelősövetkezetből kivált Gyúrói Gazdaszövetkezet tulajdona lett, aki 2002-ben Stolz Tamás Tibor, Jancsó Krisztián Tamás és

Kőszegi Sándor Zsolt részére értékesítette. Az új tulajdonosok lakóházat alakítottak ki az épületből, de eredeti szerkezetét, ablakait és főbejárat ajtajait, külső formáját megtartották.

Az épületet helyi rendelet védetté nyilvánította, de a Műemlékvédelmi hatóság is, utólag (2005-ben), védetté nyilvánította. (folytatjuk)

márki

Előzetes következő helytörténeti sorozatunkból:

ELŐZMÉNYEK A HANGYASZÖVETKEZÉS MÚLTJÁBÓL

Toman József gyűjtése

1896-ban Károlyi Sándor gróf elhatározta, hogy a gazdákat, a termelőket segítve egy szövetkezeti rendszert hoz létre Magyarországon, francia mintára. Ennek megszervezésére Almássy Balogh Elemért kérte fel, aki 1936-ig volt a Hangya elnöke és vezérigazgatója.

Úgy gondolták, hogy Magyarország jövője a mezőgazdaságban van.

A két háború közötti

időben jelentős munkanélküliségre számítottak, s az iparból felszabadulóknak nem nagyon adatott más terület, mint a mezőgazdaság.

Úgy gondolták, hogy a kereskedelmi hálózatot és szövetkezeti rendszert, a termelők védelmére épülve szövetkezeti formában fogják össze.

1947-ig működött a Hangya. A háború előtt Magyarországon már 700 ezer tagja volt, 4 ezer üzlete, több mint 2 ezer tagszövetkezete és 40-nél több ipari létesítménye - főleg feldolgozó ipari: konzervgyárak, borászati létesítmények, élelmiszeriparhoz kapcsolódó ágak. Az akkori magyar gazdaságnak hozzávetőleg az egyharmadát tartotta kézben a Hangya. Fantasztikus gazdasági hatalom volt, de ez a hatalom nem egy embernek, hanem 700 ezernek a kezében összpontosult.

Toman Ilona

EGYESÜLETI HÍREK

Falumúzeum

A falumúzeum elhelyezésére (Csárda területe) az elvi hozzájárulást a tulajdonostól megkaptuk. Az elhelyezés jogi háttéréről a tárgyalások folyamatban vannak.

Felvettük a kapcsolatot az Önkormányzat Kulturális és Oktatási Bizottságával, továbbá a Tordas-Ért alapítvánnyal az esetleges együttműködési lehetőségekről.

Reméljük, hogy a következő számban már pozitív eredményekről is tájékoztathatjuk a tisztelt olvasóinkat.

Egyesületünk bankszámlaszáma

Az előző számban megígértük, hogy közreadjuk számlaszámunkat:

- Kápolnásnyék és Vidéke Takarékszövetkezet
- Tordasi Fiókja
- Pénzforgalmi jelzőszám: 57800105-10004153

Internet, fórum

Oldalunk tovább fejlődik és szépül. Többek figyelmét sikerült felkeltenünk induló fórum életünkkel is. Településünk több prominens személyisége is tiszteletét tette már a mi kis virtuális táncparkettünkön. A frissiben, hamvaiból újjáéledt települési lap gyermekbiciklijének támasztókerekéeként aposztrofált minket, de munkatársunk jogos felháborodásának hatására, módosították ezen elméletüket. Bízunk benne, hogy az új csapattal sikerül ezen a keskeny ösvényen együtt "kerékpározni"!

(www.tordas-ert.hu csapat)

Kiadja:	Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület
Felelős kiadó:	Cifka János
Szerkeszti:	a szerkesztőbizottság
Honlap:	www.tordas-ert.hu
Megjelenik:	600 példányban

Ingyenes!